

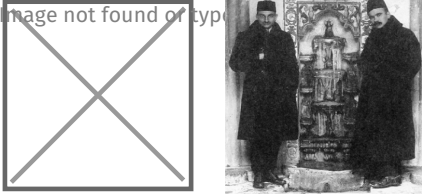
Т. Б. Бикова

Міллі-Фірка

МІЛЛІ-ФІРКА (кримськотатар. Milliî Firqa – Народна партія) – політична партія кримських татар, ідеологічний та організаційний центр всього кримськотатарського руху і його органів. Сформов. у липні 1917 керівництвом Кримсько-мусульманського виконавчого комітету, об'єднала чл. створ. раніше доброчин. товариства «Семіyet Hayriye», а також різних нелегал. організацій. До складу ЦК М.-ф. («Заг. центр») увійшли Н. Челебієв, Дж. Сейдамет, А.-С. Айвазов, С. Хаттат, А. Озенбашли, Д. Аблаєв, А. Ільмій. Статут партії закріплював її структуру. Друк. органи – г. «Millet» і тижневик «Голось татаръ» (1917–20). Член М.-ф. міг стати лише крим. татарин, який досягнув віку 18 р., дотримувався лінії «Заг. центру», не піддавався мусульман. суду, не був помічений у пияцтві, азарт. іграх та різних зловживаннях. У програмі партії, преамбула якої містила висловлювання за федератив. устрій нової Росії, задекларовано безоплатну відчуженість казен., поміщиц. і вакуф. (дохід йшов на утримання мечетей і мусульман. шкіл) земель, соціалізацію підприємств, демократ. свободи, проголошено рівність жінок, передбачено формування нац. ЗС. На основі цієї програми М.-ф. висунула лозунг «Крим для кримців» (мешканців Крим. п-ова), який означав створення суверен. багатонац. держави. У липні 1917 Дж. Сейдамет і А. Озенбашли відвідали Київ, де зустрічалися з М. Грушевським, О. Шульгіним, В. Винниченком і С. Петлюрою та вели переговори про можливе входження Криму до складу України. Програму М.-ф. покладено в основу Конституції Крим. Нар. Респ., проголошеної 13 грудня 1917, згідно з якою сформов. уряд – Директорію Криму на чолі з Н. Челебієвим і створ. збройні формування – нац. ескадрони. 13 січня 1918 до Сімферополя увійшли більшов. війська. Дж. Сейдамет встиг виїхати до Туреччини, Н. Челебієва заарешт. і вбили у Севастополі рев. матроси. У березні 1918 М.-ф. оголошена розпущеною, але після повалення більшов. влади вона відновила діяльність. Восени 1918 виокремилося ліве крило партії (А. Боданінський, У. Боданінський, І. Ідрісов та ін.), прихильники якого вступили до РКП(б). 3 січня 1919 у г. «Крим» надрук. 2-у програму М.-ф., в якій партія виступила за нейтралітет крим. татар у воєн. діях і за їхнє припинення та вимагала створення культурно-нац. автономії кримськотатар. народу. За режиму П. Врангеля М.-ф. знаходилася у підпіллі, брала участь в організації т. зв. зеленого партизан. руху. У 2-й пол. 1920 ліва частина чл. партії виступила за союз з більшовиками, права частина після поразки білого руху разом із військами П.

Врангеля емігрувала за межі Криму (переважно до Туреччини). Через два тижні після захоплення більшовиками п-ова 30 листопада 1920 М.-ф. розпущена Крим. ревкомом. У 1920–30-х рр. більшовики репресували майже всіх чл. М.-ф., які залишилися в Криму.

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Бочагов А. К. Милли-фирка: Национальная контрреволюция в Крыму: Очерк. Сф., 1930;
2. Ахматович А. Трагедия крымских татар // Къасевет. 1991. № 1/21;
3. Къырым фаджиасы: Сайлама эсерлер (Трагедия Крыма: Избранные произведения): Из истории трагической судьбы крымскотатарского народа. Сф., 1997;
4. Бикова Т. Партія «Міллі-Фірка». Як кримські татари просили приєднати Крим до України // Ділова столиця. 2017, 7 серп.

Бібліографічний опис:

Міллі-Фірка / Т. Б. Бикова // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-69661>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).